

«Қазіргі діни философиядағы антропологиялық дискурс» пәні бойынша дәріс тезистері.

«6D020600-Дінтану» мамандығы, докторантура, 1 жыл, 3 кредит.

Модуль 1. Қазіргі діни ілімдердегі антропологиялық мәселелер

Тақырып 1. Антропологиялық білімнің дамуының негізгі кезеңдері.

Дін мен философиядағы адам мәселесі. Олар адам туралы діни ілімдердің теориялары мен тарихына опасыздық жасайды. Діни антропологияның ерекшелігі, оның негізгі аспектілері. Миф, доктрина, теология және діни философия деңгейінде жасырын және айқын антропология. Діни дүниетаным жүйесіндегі антропология. Антропологияның философиялық және діни зерттеулері: апологетикалық және сыни түсініктер.

Тақырып 2. XX ғасырдағы діни антропологиядағы еврей дәстүрі.

Діни-философиялық жүйелердегі антропологиялық аспектілер, Еврей антропологиясының эволюциясы. Талмудтағы адам туралы идеялар. Каббаладағы адам туралы ілім. Реформалық иудаизмдегі адамның еркіндігі, шақыруы және жауапкершілігі туралы ілім. Марсель. Бубер. Кьеркегор.

Тақырып 3. Қазіргі католиктік антропология.

Ортағасырлық католиктік теология мен философиядағы адам туралы ілімдер. Фома Аквинскийдің антропологиясы. Құдайға апаратын жолдағы адам туралы Бонавентур. Қайта өрлеу дәуіріндегі теология және антропологиялық бетбұрыс. Реформация және контрреформация дәуіріндегі католиктік антропология. 19-20 ғасырдың басындағы теологиялық антропологиядағы модернизм. Католиктік персонализм, ассимиляциялық және экзистенциалды томизм антропологиясы. Дж.Маритеннің интегралдық гуманизмі. П.Тейхард де Шарденнің эволюциялық антропологиясы. Е.Прживараның аналогтық антропологиясы. Трансцендентальды антропология К.Рахнер, Э.Корета. И.Б.Мецтің «саяси теологиядағы» антропологиясы. Г.Кюнг теологиясындағы адам туралы ілім. «Азаттық теологиясындағы» адам. Феминистік антропология. Екінші Ватикан кеңесінің құжаттарындағы философиялық және антропологиялық мәселелер. Антропология Иоанн Павел II (К. Войтила) энцикликалық кітаптары мен жазбаларындағы.

Тақырып 4. Қазіргі протестанттық антропология

Реформация және протестанттық теологиялық антропологияның пайда болуы. Мартин Лютер және Джон Кальвин адам туралы. Лютердің Эразм Роттердамдықпен адам еркіндігі туралы полемикасы. Протестанттық православиедегі адам туралы ілім, арминизм, пиетизм. Ф.Шлейермахер теологиясы мен философиясындағы антропологиялық бетбұрыс. 19 ғасырдағы либералдық теологиялық антропология. С.Кьеркегор философиясындағы адам. К.Барттың диалектикалық теологиясындағы адам мәселесі. Р.Нибурдың антропологиясы. Э.Брукнердің диалогтық персонализмі. Р.Бултманның «Христиандықты демифтену» концепциясының философиялық және антропологиялық аспектілері. Ф.Гогартеннің антропологиясы. П.Тиллихтің экзистенциалды антропологиясы. Д.Бонхoeffер «ересек» адам туралы. Посттеистік антропология Д.Солле. Феминистік антропология. «Процесс теологиясындағы» антропология. Дж.Мольтманның «үміт теологиясындағы» адам туралы ілім. В.Панненбергтің философиялық және теологиялық антропологиясы.

Модуль 2. Постмодерндік антропологиялық дискурстағы адам.

Тақырып 5. Өлім әлеуметтік құбылыс ретінде.

Өлімді әлеуметтендірудің дәстүрлі институттары. Өлім құбылысын зерттеуді жаңарту себептерінің топтары. Ашық себептер. Адамның өлместігі мәселесін шешудегі медицинаның рөлі. Дін өлім туралы. Өлім туралы философия. Биологиялық түсініктегі өлім. Адамның өлместігі мәселесін шешудегі діннің рөлі. Өлімді кейінге қалдырудың әлеуметтік-антропологиялық факторлары.

Тақырып 6. Психофизиологиялық мәселе.

Жан және тән туралы грек философиясы. Адам санасының табиғаты. Адам ағзасы мен психикасының өзара әрекеттесуі. Психофизиологиялық мәселенің тұжырымы. Психофизиологиялық мәселені шешудегі редукционизм. Қазіргі философия мен ғылымдағы психофизиологиялық мәселе. Сана және ми. Сананың биоөріс концепциялары. Психосоматикалық медицина. Өтіріктің диагностикасы физикалық көріністерге негізделген.

Тақырып 7. Жанның өлмейтіндігі идеясын философиялық негіздеу мәселесі.

Адамның теологиялық және эсхатологиялық түсінігі және оны мифологиядан шығару әрекеттері. Экзистенциалдық философиядағы өлім феноменологиясы және оның қазіргі теологиялық танатологияға әсері. Өлім ілімі «рухани жетілу», «соңғы діни тәжірибе». Жанның өлмейтіндігінің, метемпсихоздың және өлгендердің қайта тірілуінің теологиялық және антропологиялық түсіндірмесі. Адамның өлместігі туралы философия. Діни-философиялық антропологиядағы болмыстың мәні мен адамның мақсаты туралы талқылау.

Тақырып 8. Тіл, қарым-қатынас, қарым-қатынас.

Тіл, мәдениет және мәдени антропология. Тіл арқылы жасалған дүниенің суреті және мәдениет. Қазіргі жағдайдағы мәдениетаралық коммуникация мәселелерінің өзектілігі. Тіл мен мәдениет арқылы жасалған дүниенің суреті. Қоғамдық мәдениеттің өзгерістері мен дамуы тіліндегі рефлексия.

Тақырып 9. Адам және қоғам.

Қоғам идеясының қалыптасуы. Әлеуметтік құқық идеясының қалыптасуы. Рөлі: Бұқаралық мәдениет. Ортего и Гассет шығармаларындағы бұқаралық адам және қоғам. Қоғам идеясының қалыптасуындағы діннің рөлі: идеологиялық бастаулар. Философиялық түсініктегі адам және қоғам. Адам және қоғам: қазіргі заманның мәселелері.

Модуль 3. Қазіргі араб-мұсылман философиясы

Тақырып 10. Қазіргі араб-мұсылман философиясындағы тенденциялар

Қайта құру мәселелері, Құран антропологиясы, оның қайнар көздері және тарихи-мәдени контекст. Адамның жаратылуы, табиғаты және мақсаты туралы ілім. Құран эсхатологиясы. Қаламдағы антропологиялық мәселелер. Адам туралы жабариттік, кадариттік, муржиттік және муғтазилилік ойлар. Тағдыр, бостандық және жауапкершілік туралы ілім. Әл-Ашаридің Құдай жасаған әрекеттерді адамның «меншігіне алуы» туралы ілімі. Қазіргі мұсылмандық теология мен философиядағы адам туралы ілім.

Тақырып 11. Қазіргі мистикалық философия.

Мистикалық концепциялардың заманауи идеясы. Мистицизм және мистицизм әлеуметтік құбылыс ретінде. Қазіргі жағдайда мистиканың таралу себептері. Мистицизм мен мистицизмнің дүниетанымы мен гносеологиялық

мәні. Мистицизмнің ғылыммен және ғылыми-техникалық прогреспен байланысы. Мистицизмнің әлеуметтік рөлі (соның ішінде социалистік қоғамда). Адамдардың санасы мен мінез-құлқындағы мистикалық теріс пікірді жеңу құралдары. Мистицизм мен мистика сынының негізгі бағыттарын анықтау.

Тақырып 12. Қазіргі ислам фундаментализмі.

Қазіргі мұсылмандық діни-саяси қозғалыстардың сипаттамасы. Діни, әлеуметтік, саяси тәжірибе. Исламдық жаңғыру. Мұсылмандық тұтастық. Қазіргі әлемдегі ислам фундаментализмі. Ислам фундаментализмі және батыстық глобализм. Жаңашыл исламдық қозғалыстардағы және фундаментализмдегі философиялық және антропологиялық мәселе.

Тақырып 13. Ислам философиясындағы сопылық метафизика идеялары.

Сопылық адам туралы. Рухани өмір құбылысы ретінде сопылық немесе ислам мистицизмі. Сопылық философиядағы мәңгілік және уақытша. Әл-Фараби және оның ілімі. Сопылық метафизиканың моральдық максималары.

Тақырып 14. Салыстырмалы зерттеулер М.Х. Табатабай, М.Мутаххери және Т.М. Язди.

Философиялық ой тарихындағы салыстыру мәселесін қою және дамыту тұрғысынан салыстырмалы философияның генезисі мәселесі. Компаративистік философия М.Х. Табатабай. Компаративистік философия М.Мутаххери. Компаративистік философия Т.М. Язди.

Тақырып 15. Ислам дәстүріндегі антропологиялық дискурс

Қайта құру мәселелері, Құран антропологиясы, оның қайнар көздері және тарихи-мәдени контекст. Адамның жаратылуы, табиғаты және мақсаты туралы ілім. Құран эсхатологиясы. Қаламдағы антропологиялық мәселелер. Адам туралы жабариттік, кадариттік, муржиттік және муғтазилілік ойлар. Тағдыр, бостандық және жауапкершілік туралы ілім. Әл-Ашаридің Құдай жасаған әрекеттерді адамның «меншігіне алуы» туралы ілімі. Қазіргі мұсылмандық теология мен философиядағы адам туралы ілім.